

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Spridd bebyggelse kring storstäderna växer okontrollerat – sämre närservice än i glesbygdsbyar
 - Närservice kan trygga förutsättningarna för en livskraftig landsbygd – ogynnsamt med kvinnoflytt och skolindragningar
 - En andra våg av kommunsammanslagningar förutses 2009-2013 – en tredje tänkbar våg ger inga fördelar visar rapport
 - *Från opinion till deliberation* – en undersökning om medborgarråd och deliberativa metoder
 - Drivmedelsförsörjningen på landsbygden, glesbygd som begrepp, glesbygdsapotek – läs Glesbygdsverkets senaste nyhetsbrev
 - Läs även detta: **Sveriges bästa Leader-projekt utsedda ** "Makten åt folket" – Eero Uusitalo under landsbygdspolitiskt diskussionstillfälle i Sibbo **Inget kärnkraftverk i Kristinestad – "goda nyheter för närmedikratin" ** *Finansministeriet avgör namnfrågan för den nya väståboländska kommunen*
-

SPRIDD BEBYGGELSE KRING STORSTÄDERNA VÄXER OKONTROLLERAT – SÄMRE NÄRSERVICE ÄN I GLESBYGDSBYAR

Förutom att urbaniseringen i Finland för med sig tillväxt av städer och avfolkning av landsbygden, uppstår det dessutom allt mera byliknande bostadsområden vid utkanterna av de växande stadsområdena. Befolkningen och den bebyggda arealen på landsbygden kring städerna växte betydligt under åren 1980-2005. Byarna i städernas utkanter blir småningom tätorter. Men det är fråga om okontrollerad tillväxt, emedan planläggningen inte hinner med när bebyggelsen sprider sig. Det finns många sådana tätortsliknande områden kring de största städerna, mest av allt kring huvudstadsregionen. Av de byar som år 1980 fanns i utkanter av städerna, har nästan en tredjedel förvandlats till tätorter under de senaste 25 åren. Stadsregionernas utkantsbyar har en betydligt glesare bebyggelsestruktur än tätorterna och andelen barnfamiljer är stor med ett ständigt växande antal egnahemshus. Tillväxten av utkantsbyar har varit snabbast kring Nylands stadsregioner, där det uppstått 390 km² nya byliknande områden under ett kvartssekel, ett landområde som är två gånger större än Helsingfors. Antalet invånare i de nya utkantsbyarna var år 2005 sammanlagt ca 28000 eller lika många som i Riihimäki stad. Den glesa bebyggelsestrukturen med svårordnad närservice, innebär faktiskt ett glesare nätverk av närservice än i landsbygdsbyarna, där det år 2005 bodde sammanlagt 140000 invånare, en minskning på 22 procent sedan år 1980. En fjärdedel av dem (mot 8 procent för utkantsbyarna) bor nu i en by där det finns en butik och 40 procent (samma som i utkantsbyarna) i en by där det finns en skola. Men nästan överallt i byarna är det dock mindre än tio kilometer till närmaste butik eller skola. Vad gäller arbetsplatserna i landsbygdsbyarna, så försvann en tredjedel 1985-2003. Under samma period minskade arbetsplatserna i utkantsbyarna med 9 procent, medan antalet personer i arbetsför ålder ökade

med en femtedel 1980-2005. År 2005 fanns det i utkantsbyarna i medeltal 0,3 arbetsplatser per person i arbetsför ålder, vilket betyder långa arbetsresor med privatbil, då kollektivtrafiken saknas nästan helt i dessa områden i och med att bebyggelsestrukturen är gles. Uppgifterna är från miljöministeriets pressmeddelande (från 29.5) och finns på webbadressen <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=281970&lan=sv&clan=sv>. Själva forskningsrapporten (på finska) kan läsas via länkar under webbadressen <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=281391&lan=fi&clan=fi>.

Den färska rapporten Kyläasutuksen kehitys kaupunkiseuduilla ja maaseudulla, publicerad av Finlands miljöcentral (SYKE) och miljöministeriet, visar hur antalet byar, deras arealer samt antalet fast bosatta, antalet arbetsplatser och de tillgängliga tjänsterna har utvecklats. Bebyggelsegrupper på minst 40 invånare betraktas som byar, där den genomsnittliga folktätheten är 46 invånare per kvadratkilometer. Motsvarande tal för tätorter på mer än 1000 invånare är över 800 personer.

NÄRSERVICE KAN TRYGGA FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR EN LIVSKRAFTIG LANDSBYGD – OGYNNSAMT MED KVINNOFLYTT OCH SKOLINDRAGNINGAR

Landsbygdskommunerna i Finland kommer under de kommande åren att behöva hållbara lösningar för att kunna tillhandahålla service. För med hjälp av närservice kan man trygga förutsättningarna för en livskraftig landsbygd och därutöver medborgarnas trygghet, en välfungerande vardag och trivsel. Kommun- och servicestrukturreformen (KSSR) ger ju kommunerna skäl att samarbeta och att söka nya strukturer och modeller för serviceproduktionen. Hur kan då de förändringar som målen i KSSR förutsätter genomföras, utan att försämra tillgängligheten till service? Landsbygdspolitikens samarbetsgrupps (YTR:s) temagrupp för välfärdstjänster försöker i publikationen *Hyvinvoinnin arki maaseudulla – Tekeviä käsiä ja tietoteknologiaa* (Välfärdens vardag på landsbygden – Arbetande händer och informationsteknologi) presentera information om organiseringen av välfärdstjänster på landsbygden. Det finns inlägg om nuläget, när det gäller landsbygdens välfärdstjänster och olika sätt att producera dessa för landsbygdens befolkning. KSSR presenteras ur landsbygdens synvinkel och det ges en översikt av välfärden hos landsbygdens befolkning och välfärdstjänsterna på 2000-talet. I boken lyfts två utvecklingar fram som inverkar ogynnsamt på landsbygdens livskraft och den nya politikens roll: unga kvinnor flyttar bort från landsbygden och byskolorna försvinner. Vidare beskrivs i publikationen förverkligade modeller för kommunsamarbete och anordnande av välfärdstjänster med exempel från Tavastehus, Uleåborgs och Kajanalands ekonomiska regioner. Dessutom förs resonemang om den privata sektorns möjligheter att erbjuda välfärdstjänster på landsbygden, samt en modell som beskriver kontraktering (avtalsmässighet) för att sammanföra landsbygdens arbeten med dem som utför arbetet. Teknik och hjälpmedel lyfts fram som ett starkt alternativ i resonemanget om tjänsternas tillgänglighet, där man med hjälp av tekniken kan erbjuda tjänster nära kunden och avhjälpa den ojämlika regionala fördelningen av serviceutbudet. Man kastar även en blick in i den framtida vardagen och servicen för landsbygdens invånare. Människor i olika åldrar, livskraftiga lokalsamhällen, serviceinnovationer, kunnigt folk och arbetande händer för att kunna trygga de tjänster som stöder människorna i deras vardag, behövs även i framtiden på landsbygden. Författarna arbetar med välfärdstjänster och är sakkunniga. De kommer från såväl den kommunala sektorn som forskningsinstitutioner och organisationer. Publikationen (på finska) kommer att finnas som länk under webbadressen <http://www.maaseutupolitiikka.fi/>.

EN ANDRA VÅG AV KOMMUNSAMMANSLAGNINGAR FÖRUTSES 2009-2013 – EN TREDJE TÄNKBAR VÅG GER INGA FÖRDELAR VISAR RAPPORT

I en rapport om flerkommunala sammanslagningar förutses en andra våg av kommunsammanslagningar 2009-2013. Sannolikheten för flerkommunala sammanslagningar är enligt Kommunförbundets rapport beroende av bl.a. konkurrensen mellan olika områden och trycket på förändringar i omvärlden. Allt medan kommun- och servicestrukturreformen (KSSR) framskrider, föds allt fler planer på sammanslagningar. Motivationen för kommunsammanslagningar ökar då konkurrensen mellan områden och regioner förväntas bli hårdare. Bland annat har Jyväskylä- och Kouvolaregionerna blivit allt konkurrenskraftigare. Enligt rapportens upphovsman och sakkunnig vid Kommunförbundet Arto Koski, är en tredje våg av kommunsammanslagningar efter utgången av följande fullmäktigeperiod 2013 tänkbar, men de sker då alltför sent. Några strategiska fördelar ger de inte, förutom kanske i kraftigt tillväxande stadsregioner. Kommuner som nu medverkar i sammanslagningar, kan tillgodogöra sig olika fördelar i egenskap av föregångare, medan kommuner som går samman i följande våg, kan dra nytta av föregångarnas erfarenheter. Den första vågen av kommunsammanslagningar innebär att antalet kommuner i Finland vid årsskiftet minskar med 67 (ca 15 procent). Enligt rapporten ger de flerkommunala sammanslagningarna betydligt större möjligheter till ändringar än sammanslagningar av endast två kommuner. Koski konstaterar, att ifall samgången mellan tio kommuner i Saloregionen hade genomförts såsom sammanslagningar av två kommuner åt gången, skulle processen ha krävt nio separata sammanslagningar och tagit mer än tio år i anspråk. Större kommuner har bättre möjligheter att styra resurserna enligt behoven och även ha en gynnsam effekt på näringslivet, samt på den lokala näringspolitiken. Men om de grundläggande förutsättningarna för en samgång inte har utretts tillräckligt noggrant, kan det betraktas som en betydande risk och kanske resultera i att sådana kommuner går samman som inte har tillräckligt många gemensamma nämnare av t.ex. ekonomiskt-geografiskt slag. Koski påminner om att hålla ribban för sammanslagningar tillräckligt högt. Det är nödvändigt med en regelbunden realtidsuppföljning och -utvärdering av hur en kommunsammanslagning förbereds och genomförs för att ändringsprocessen skall kunna styras i önskad riktning. Uppgifterna är från Finlands Kommunförbunds pressmeddelande (2.6). Pressmeddelandet och länk till rapporten *Monikuntaliitokset – Taitavasta toteutuksesta hyviin käytäntöihin* finns att läsas under webbadressen http://www.kommunerna.net/k_perussivu.asp?path=255;264;271;573;132451;139045;139118

FRÅN OPINION TILL DELIBERATION – EN UNDERSÖKNING OM MEDBORGARRÅD OCH DELIBERATIVA METODER

Att pröva deliberativa demokratiteorier i praktiken har ökat avsevärt under de senaste åren. Men deliberativ demokrati och deliberativa mini-demos (inkluderande bl.a. medborgarjuryn, europeiska medborgarråd, medborgardiskussioner, konsensuskonferenser och deliberativa opinionsundersökningar) är inget nytt fenomen. Redan i antikens Aten fanns medborgarjuryn och lagstiftande kommittéer, vilka bestod av ca 500 personer valda genom lottning. Atenarnas vision om den ideala demokratin var att folket, direkt eller genom sina representanter, träffades för att lyssna till konkurrerande argument och diskutera frågor i syfte att förbereda det kollektiva beslutsfattandet. Det här förutsätter en social kontext, som motiverar medborgarna att fästa uppmärksamheten på och deliberera om aktuella frågor. Problemet är att denna sociala kontext är lätt att förverkliga i en liten grupp, men svår att uppnå i en stor nation. Utmaningen i dag är att skapa en ny kontext där medborgare kan engageras i meningsfull dialog och där de kan få lära sig mera om olika alternativ och politiska valmöjligheter innan de konfronterar den politiska eliten. Hittills har emellertid inte någon metod kunnat prövas, där alla medborgare skulle kunna inkluderas i en deliberation (överläggning, rådplägning enligt Svenska Akademiens Ordlista). En annan svårighet gäller legitimiteten. Ett sätt att motverka detta, är att garantera ett rättvist, slumpmässigt och

representativt urval av de medborgare som slutligen deltar i en deliberation. Deliberativa mini-demos ger oss en möjlighet att pröva olika metoder för att stärka medborgarnas deltagande i politiken och i samhället. Det finns ingen generell bruksanvisning för hur en mini-demos skall ordnas, men det finns fem viktiga normativa kriterier som Marina Lindell, undersökningsskribenten, anser att man bör diskutera i varje deliberativt mini-demos – inklusion, deliberationens genomförande, beslutsfattande, öppenhet och positiva sidoeffekter. På lokal nivå kunde man ordna ett lokalt medborgarråd enligt samma principer som ett nationellt medborgarråd. Fördelen med medborgarråd på lokal nivå är att kostnaderna är lägre, fler medborgare kan involveras och besluten kan få större legitimitet och inverkan på politiken. En naturlig arena för deliberativa mini-demos kunde vara den fria bildningen med sitt demokratiska arbetssätt och deltagarcentrerade metoder och vars värderingar är snarlika de värderingar som är centrala i en deliberation. Inom den fria bildningen strävar man även efter att främja ett aktivt medborgarskap. I det här arbetet är deliberativa mini-demos en metod. Vi hehöver samtidigt öka dialogen mellan beslutsfattare och medborgare. Till det behövs nya arenor och nya mötesplatser, där medborgare kan diskutera och debattera aktuella frågor. Erfarenheter från deliberativa mini-demos visar att samhällsintresset ökar och man blir mer aktiv i sitt medborgarskap efter att ha medverkat i en deliberation. Ett samhälle med aktiva medborgare i stället för passiva åskådare har bättre chans att utveckla sin fulla potential. *Björn Wallén, rektor för Svenska studiecentralen och ordförande för tankesmedjan Lokus (bokens beställare) skriver i förordet bl.a. att det i handboken Från opinion till deliberation finns en förtjänstfull beskrivning över möjligheterna med deliberativa medborgarråd och att det finns en ambition att applicera metoden på lokal nivå, men att vi även bör vara medvetna om deliberationens fallgropar som hur deliberationer beaktar demokratisk legitimitet, maktförhållanden och deltagarnas kognitiva utgångspunkter. Undersökningsskribenten Marina Lindell har under de senaste åren arbetat med deliberativa medborgarråd inom ramen för sin tjänst som koordinator för Metodcenter (MC), <http://www.methodcentre.com/>. MC deltog bl.a. i arrangemangen av European Citizen's Consultations (ECC). Handboken väntas utkomma under sommar 2008.*

DRIVMEDELSFÖRSÖRJNINGEN PÅ LANDSBYGDEN, GLESBYGD SOM BEGREPP, GLESBYGDSAPOTEK – LÄS GLESBYGDSVERKETS SENASTE NYHETSREVE

På svenska landsbygden är oron stor, att omstruktureringen av bensinbranschen kommer att leda till en betydligt försämrad tillgänglighet för många människor i gles- och landsbygdsområden i stora delar av landet. Det finns även farhågor för apoteksservicen. Glesbygdsverket uttrycker i sitt remissvar till Apoteksmarknadsutredningens huvudbetänkande oro över hur tillgängligheten till apoteksservice i gles- och landsbygder kan upprätthållas då avregleringen blir ett faktum. Enligt utredare Peter Malmsten, finns det en övertro på marknadens intresse för etableringar i gles- och landsbygd. Vad gäller ordet glesbygd, är det inget absolut begrepp. Man har tagit fram skilda definitioner av lands- och glesbygder i olika sammanhang för att tillgodose särskilda behov och syften. Övriga ämnen som tas upp i nyhetsbrevet är:

- Samisk turistorganisation stärker kvinnors företagande
- Ny fickfakta om skärgårdarna
- Gärna kreditgarantier – men i annan form!
- Glesbygdsverket under omställning
- Landsbygden knappar in (bredband stad-land)
- Öar och berg analyseras i ESPON-projekt

Nyhetsbrevet (nr 2, maj 2008) finns som länk på Glesbygdsverkets hemsida under webbadressen <http://www.glesbygdsverket.se/site/Default.aspx?id=3632>.

LÄS ÄVEN DETTA

Sveriges bästa Leader-projekt utsedda

Ett kollo för tjejer som spelar pop, en ishall där spillvärme används för att göra is eller en restaurerad fyr som fungerar som katalysator för samarbete kring turistutveckling, ja listan på de kreativa processer som Leader+ skapade under de sju år (2000-2006) programmet var igång kan göras lång. Nu har man då samlat ihop de 12 bästa projekten och presenterar dem under samlingsnamnet *Bästa Leader*. Projekten har valts ut för att de bäst motsvarar den utvecklingsstrategi som det enskilda Leader-området (12 stycken) hade slagit fast. *Läs mer på adress <http://www.glesbygdsvverket.se/site/Default.aspx?id=9852>.*

”Makten åt folket” – Eero Uusitalo under landsbygdspolitiskt diskussionstillfälle i Sibbo

Ett av Landsbygdspolitikens samarbetsgrupps (YTR:s) diskussionstillfällen i samråd med TE-centralerna och landskapsförbunden hölls i Sibbo 30.5. Tillfällena arrangeras för att få med lokala tankegångar från regionerna i beredningen av landsbygdspolitiska redogörelsen och det femte landsbygdspolitiska helhetsprogrammet. Under mötet i Sibbo kom det upp, som under tidigare möten, var man skall hitta yrkeskunnig arbetskraft till landsbygden i framtiden. Liksom under de tidigare mötena enades man i Sibbo om att vi måste säkra tillgången till arbetskraft, där lösningen heter utländska arbetstagare. Ett annat önskemål som YTR:s generalsekreterare och landsbygdsrådet Eero Uusitalo fick gällde infrastrukturen. Vagnät liksom även elektroniska kommunikationer måste tryggas. Här konstaterar Uusitalo att senaste års linjedragningar av statsrådet i fråga om tillgången på webbtjänster är direkt genanta. Man bör tala om att alla borde ha tillgång till datakommunikation *hemifrån* och i stället för att tala om att ”alla skall ha tillgång till datakommunikation”. Under mötet i Sibbo efterlyste Uusitalo en landsbygd där ”människorna känner att de kan påverka”. Det flyttar ut mera folk till landsbygden om de upplever att de har makt och att de kan påverka utvecklingen där. ”Makten åt folket”, dundrade Eero Uusitalo (*artikel i tidningen Landsbygdens Folks upplaga 6.6*).

Inget kärnkraftverk i Kristinestad – ”goda nyheter för närdemokratin”

Fennovoimas tekniska förplanering för de olika placeringsorterna har färdigställts och man fortsätter inte utredningsarbetet i Kristinestad, utan bara i Pyhäjoki, Strömfors och Simo. Fennovoima, som påbörjade utredningsarbetet för ett kärnkraftverk i Kristinestad baserat på ett av stadsstyrelsen enhetligt fattat beslut i juni 2007, ser det viktigt att projektet förverkligas i nära och öppet samarbete med det lokala samhället. Under de gångna månaderna har projektet emellertid delat kommunens beslutsfattare i två läger på ett sådant sätt som inte ger kommunen förutsättningar för förverkligandet av projektet. Därtill kommer att halva befolkningen är emot kärnkraftverk. I en läsarkommentar (5.6) på Vasabladetets webb angående Fennovoimas beslut står det bl.a. om ”goda nyheter för närdemokratin”. Det 100 procentiga lokala motståndet i Sideby och Skaftung verkar ha lönat sig. *Läs mer under adressen <http://www.vasabladet.fi/story.aspx?storyID=21346>. För mer om ämnet, se webbadresserna <http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=130978> respektive <http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=131061>, samt webbadressen <http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=131012>.*

Finansministeriet avgör namnfrågan för den nya väståboländska kommunen

Stadsfullmäktige i Pargas beslöt enhälligt och utan diskussion i onsdags (4.6) att man vill ha Pargas som namn på den nya väståboländska kommunen och att man inte kan godkänna namnen Väståboland eller Havskrona. Det här innebär att man nu meddelar finansministeriet

att kommunerna inte är eniga om namnet, eftersom de andra kommunerna (Iniö, Houtskär, Korpo och Nagu) inte har godkänt namnet Pargas. Finansministeriet får nu lov och avgöra namnfrågan i stället. Stadsfullmäktigeordförande Gia Alexandersson i Pargas säger ...

Läs mer på adress <http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=130918>. Se även kritiska kommentarer under adress <http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=130918>.

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet utkommer en gång i veckan och sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaorganisationerna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@ssc.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@ssc.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.
